

BELÇİKA'DA İSLAMOFOBİ¹

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Müşerref Yardım³

Giriş

Tüm dünyada olduğu gibi, Belçika'da da halkın Müslümanlara karşı tutumlarını tek bir kalıp içinde değerlendirmek mümkün değildir. Müslümanlara, hoşgörülle bakanlar olduğu gibi, onları Belçika'da görmek istemeyenler de mevcuttur. Bu yazıda, öncelikle kısaca Belçika'da İslam ve Müslümanların tarihi ortaya konulacak, sonra Belçika'da yazar, düşünür, gazeteci ve politikacıların Müslümanlara ve İslam'a bakışları açılırları açıklanacaktır⁴.

Belçika, Batı Avrupa'nın kuzeyinde, üç yönetim bölgesinden oluşan bir federasyon olup 10,2 milyon nüfusa sahiptir.⁵ Ülke nüfusunun % 57 sini oluşturan Flamanlar, Flamanca; nüfusun % 42'sini oluşturan Valonlar Fransızca konuşurken; Brüksel'de iki dil konuşulmaktadır. Doğuda Almanya sınırına yakın bölgede oturan ve Almanca konuşanlar, çok küçük bir azınlığı oluştururlar. Nüfusun yaklaşık % 10'dan fazlası yabancı kökenlilerden oluşmaktadır.⁶

Belçika toplumu, çoğunluk olarak Katoliklerden oluşmaktadır. Müslümanlar ise ikinci sırada yer almaktadır. Bunlardan sonra üçüncü ve dördüncü sırada Protestan (% 1) ve Ortodokslar gelmektedir. Yahudiler ve Anglikanlar ise küçük bir kesimi oluşturmaktadır.⁷ Belki böyle bir tasnife Katolik, Protestan vb. gelenekten gelip, ancak bugün kendilerini laik, hümanist olarak adlandıranları da ilave etmek gerekir.

¹ Bu makale, "Belçika'da İslamofobi", **Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm**, Eski Yeni Yayınları, Ankara 2007, ss.373-403' yayımlanmıştır. (Müşerref Yardım ile birlikte)

² Email: mehmetzekiaydin@gmail.com www.mehmetzekiaydin.com

³ Liège Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı mezunu olup, hâlen Liège ve Strazburg Marc Bloch Üniversitesinde doktora tezi hazırlamaktadır. Email: Muserref.Yardim@student.ulg.ac.be

⁴ Bu makalenin yazımı sırasında yardımlarını esirgemeyen Brüksel Saint-Louis Üniversitesi Sosyoloji Araştırma Merkezi'nde araştırma ve öğretim görevlisi olan, Ural Manço'ya çok teşekkür ediyoruz.

⁵ Communauté Française de Belgique, L'Enseignement en Chiffres, 1994-1995, Bruxelles.

⁶ Communauté Française de Belgique, L'Enseignement en Chiffres, 1994-1995, Bruxelles. Geniş bilgi için bak. <http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/europe/belgiqueetat.htm>. (22.01.2007).

⁷ E., Bribosia ve I., Rorive, "Executive Summary Discrimination on the Grounds of Religion or Belief : Belgium", 17 June 2004, Institut d'Etudes Européennes et Centre de Droit Comparé, Université Libre de Bruxelles. http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/aneval/religion_be.pdf. (19.01.2007).

Belçika Devleti'nin "laiklik" anlayışı çok farklıdır. Din özgürlüğünün büyük önem taşıdığı Belçika'da devlet ve din radikal olarak birbirinden ayrılmamıştır. 4 Mart 1870'de dinî personel ve bina maliyetini karşılamaya dair çıkan yasa, ister istemez dinleri tanıma ve mali destek verme imkânı da sağlamaktadır.⁸

Belçika'da İslam ve Müslümanlar

Belçika'da yaşayan Müslümanların sayısı, 415,000 olup Belçika toplumunun yüzde 4'ünü temsil etmektedir. Müslümanların nüfus bileşimi aşağıdaki şekildedir:

Fas asıllı Müslümanlar	229 000
Türk asıllı Müslümanlar	135 000
Cezayir ve Tunus asıllı Müslümanlar	25 000

Belçika'da Müslüman toplumunun hızlı gelişmesi hiç de şaşırtıcı bir durum değildir. 1990'larda Müslüman nüfus yüzde 3 iken, bu rakam 2002'de yüzde 4'e ulaşmıştır. Bunun sebebi, Müslüman nüfusunun yüzde 35'nin 18 yaş altında olmasıdır. Müslüman toplumun genç nüfusu göstermektedir ki, Müslümanlar yerli halka nazaran yüksek doğum oranlarına sahiptirler.⁹ Öte yandan toplumun yüzde 4'nü temsil eden bu kesimin yaklaşık yarısı, Belçika vatandaşlığına sahiptir.¹⁰

Bölgesel dağılım açısından bakıldığında Flamanlar bölgesinde yaklaşık 162.000, Valon bölgesinde 92.000 ve Brüksel bölgesinde 161.000 Müslüman ikamet etmektedir.¹¹ Müslümanlar, başkent nüfusunun yüzde 17'sini temsil etmekte ve bu özellik, Avrupa'nın başkenti Brüksel'i Avrupa'nın en "Müslüman" şehri yapmaktadır.¹²

⁸ H. Boussetta ve B. Maréchal, "L'İslam et les Musulmans en Belgique : Enjeux Locaux et Cadres de Réflexion Globaux", Fondation Roi Baudouin, Programme Société Civile. www.kbs-frb.be/files/db/fr/PUB_1414_Islam_et_musulmans_en_Belgique.pdf. (20.01.2007).

⁹ Ural, Manço, "Les Musulmans de Belgique et d'Europe", <http://www.medeainstitute.org/index.html?page=&lang=&doc=1122>. (15.01.2007).

¹⁰ Ural, Manço ve H. Bouhoute, L'İslam, Vous Vonnaissez?, En collaboration avec EMB et du Ministère de l'Enseignement, Bruxelles 2003, s.20.

¹¹ Ural, Manço ve Meryem, Kanmaz, "Belgique : Intégration des Musulmans et Reconnaissance du Culte Islamique: Un Essai de Bilan", Reconnaissance et Discrimination. Présence de l'İslam en Europe Occidentale et en Amérique du Nord, L'Harmattan, Paris 2004, s.86.

¹² Ural, Manço ve H. Bouhoute, L'İslam, Vous Connaissez?, s.20.

Belçika, Batı Avrupa’da Avusturya’dan sonra 19 Temmuz 1974 tarihinde İslâm dinini resmen tanıyan ikinci bir ülke olmuştur. Anayasa, tüm vatandaşlarına, mensup oldukları dine uygun eğitim görme imkânı veriyor. Bu çerçevede, 1978 yılından bu yana okullarda isteyen öğrenciler için İslam din dersleri verilmektedir.¹³

Şu anda İslâm dinini resmen temsil yetkisi, Belçika Müslümanları Temsil (Yürütme) Kurumu'na (EMB) aittir. Bu kurum, 20 Mart 2005 tarihinde yapılan seçim sonucunda oluşturulmuş olup 17 üyeli yeni kurul tarafından temsil edilmektedir.¹⁴

EMB’nin görevleri şunlardır:

1. Din dersi öğretmenlerinin statüsünü belirlemek, ders programını geliştirmek, teftiş etmek, öğretmenlere hizmet içi eğitim sağlamak.
2. Din görevlilerini organize etmek, imam yetiştirmek ve cenaze işlerini düzenlemek.
3. Belçika’da İslam’ın imajını doğru şekilde yansıtarak, Müslümanların toplumda uyumunu kolaylaştırmak.
4. Resmen tanınmış ibadet mekânlarına maddî yardım (alım ve bakım için para yardımı) sağlamak.
5. Mezbahane denetimini kolaylaştıran sistemi oluşturmak; kesilen etlerin helalliyini garantileyen etiket sistemini oluşturmak.
6. İletişim alanında İslam’la ilgili soruları cevaplandırmak, bilgilendirme dergisi (Bulletin) çıkarmak, devlet televizyonları ve radyolarında kısa yayınlar yapmak.¹⁵

Müslümanların Maruz Kaldıkları Ayrımcılıklar

Belçika’nın ırkçılıkla mücadelede tecrübesi uzun yıllara dayanmakta olup ırkçılığa karşı ilk cezai işlem yasasını 1981’de çıkarmıştır.¹⁶ Bu çerçevede 1993’te kurulan “İrkçilikla Mücadele ve Fırsat Eşitliği Merkezi” (CECLR) gibi bir kuruluşa sahiptir. Özerk, kamusal ve federal devlete bağlı olan bu kuruluşun görevleri arasında hem ırkçılıkla ve yabancı düşmanlığı

¹³ C. Sägesser ve V. De Coorebyter, “Cultes et Laïcité en Belgique”, Dossier du CRISP, Bruxelles, Février 2000, s.15

¹⁴ E, Bréban, “État de la Formation des Enseignants de Religion Islamique dans l’Enseignement Officiel en Communauté Française”, Centre Interdisciplinaire d’Etude des Religions et de la Laïcité Université Libre de Bruxelles. http://www.kbsfrb.be/files/db/FR/RapportCIERL_FRB_Final.pdf. (21.01.2007).

¹⁵ Bak. IHF (International Helsinki Federation for Human Rights): “Intolerance and Discrimination against Muslims in the EU: Developments since September 11”, Mars 2005. http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4029. (12.01.2007).

¹⁶ 1981 yılında çıkan bu yasa Loi Moureaux olarak bilinmektedir.

ile mücadele, hem de yabancıların Belçika toplumuna uyumlarını kolaylaştıracak politikalar geliştirmektir. Ayrıca 2003'te yürürlüğe giren yeni yasal düzenlemelerle, Belçika ırkçılıkla ve ayrımcılıkla mücadele konusunda daha da kuvvetlenmiştir.

Bunun yanında, çoğu sivil toplum örgütlerinin bünyelerinde ayrımcılıkla mücadeleye mahsus birimler bulunmamasına rağmen, bu örgütler gelen bütün şikâyetleri dinleyip bu konuda (Irkçılık, Yahudi ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Hareket= MRAX ve CECLR gibi) uzmanlaşmış kuruluşlara yönlendirmektedirler.¹⁷

“Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Merkezi” (EUMC), 2006 tarihli raporunda, pek çok Avrupalı Müslümanlar gibi Belçika'da yaşayan Müslümanların da etnik kimlikleri ve dinî yaklaşımlarına bakılmaksızın iş, eğitim ve barınma alanlarında ayrımcılıkla karşılaştığını açıklamaktadır. Bu yönde CECLR'e 2003 yılında 2500 şikâyet gelmiştir. Yabancıların ve özellikle Müslümanların maruz kaldığı ayrımcılıkları konut, eğitim ve çalışma şartları olmak üzere üç ana başlık altında toparlayabiliriz.¹⁸

a. Konut

Belçika'da genellikle Müslüman olanlar da dâhil olmak üzere tüm göçmenler, çoğunluğa göre daha kötü barınma şartlarına sahipler, daha fazla korunmasızlık ve güvensizlikle karşı karşıya kalmaktadırlar. Barınma şartlarının iyileştirilmesinde bazı gelişmeler elde edilmiş olmakla beraber, barınmadaki eşitsizlikler büyük ölçüde, göçmenler veya göçmen çocukları gibi düşük gelir gruplarına yönelik sosyal konutların yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Çoğu Müslüman yabancılar, mülk (ev, daire) satın almak veya kiralamak söz konusu olduğunda ayrımcılığa maruz kalmaktadır. CECLR'in açıklamasına göre, 2004 yılında Anvers ve Brüksel'de Türk ve Fas asıllı Müslümanlar tarafından yapılan birçok konut talebi dinî ayrımcılıktan dolayı reddedilmiştir. Üstelik CECLR'in ALARM (Molenbeek Mülteciler İçin Konut Hareketi) ile ortaklaşa yaptığı bir ankette, adı yabancı ismini çağrıştıran veya yabancı aksan ile konuşan kişilerin yüzde 58'nin aldığı cevap hep aynıdır: “Ne yazık ki başvurduğunuz mülk artık müsait değildir.”¹⁹

b. Çalışma şartları

¹⁷ ENAR (Avrupa Irkçılık Karşıtı Ağ), Rapport Alternatif : La situation du Racisme en Belgique vu par les Associations, Juin 2003. www.enar-eu.org/fr/national/belgium/Report%20Belgium%202002%20FR.pdf. (05.01.2007).

¹⁸ Bak. www.diversiteit.be/NR/rdonlyres/2AC3E757-2235-45A3-A3AE-6FDD65E790AC/0/03_rapportcentre.pdf. (23.01.2007).

¹⁹ EUMC raporu : Les Musulmans au Sein de l'Union Européenne: Discrimination et Islamophobie, 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/muslim/EUMC-highlights-FR.pdf>. (18.01.2007).

Belçika'da yabancılar iş bulma konusunda çok fazla zorlanmaktadırlar. Çoğu Avrupa ülkelerinde Müslümanların işsizlik oranları yüksektir. Belçika'da yapılan istatistiklere göre Türk ve Faslıların işsizlik oranı (%38) Belçikalılarınkinden (%7) 5 kat daha fazladır.²⁰ Ayrımcılıkla ilgili araştırmalar, yabancıların ve özellikle Müslümanların ayrımcılığa maruz kaldıklarını ve sınırlı istihdam imkânlarına sahip olduklarını göstermektedir. İş görüşmelerinde çokça rastlanan ayrımcılığa, kanıt getirememeye ve maruz kalınan bu ayrımcılığı önemsemediklerinden dolayı, çok kişi bu durumu yetkili yerlere bildirme gereğini duymamaktadır. Bu nedendir ki, işsizlik alanında ayrımcılıkla ilgili fazla şikâyet bulunmamaktadır. Üstelik birçok kişiye uyruğundan dolayı resmî görevler gibi çoğu meslek yolları kapanmaktadır.²¹

Bununla birlikte, Avrupa ve Belçika'da, işyerlerinde dinî ve kültürel hoşgörü şu iki nedenden dolayı sık sık gündeme gelmektedir: İşyerlerindeki çokkültürlülük ve Müslüman toplumunu dinî ayrımcılık olmaksızın hem topluma hem de işyerine uyum sağlatma gerekliliği. Belçika'da iş sözleşmesine aykırı olmamak ve iş yerinin düzenini bozmamak kaydıyla (dinî bayramlar, helal gıda vb.) bazı imkânlar sağlanmıştır. Ancak, özel sektörde iş yerinden iş yerine durum değişebilmektedir.²²

c. Eğitim

Avrupalı Müslümanların karşı karşıya olduğu ayrımcılık konusunda bir başka etken de eğitimdeki düşük başarı seviyeleridir. Göçmen nüfusun önemli kısmını Müslümanların oluşturduğu bazı üye devletlerde diğer göçmenlere kıyasla Müslümanlar arasında eğitimi tamamlama oranlarının düşük olduğu ve ortalama olarak çoğunluk nüfusundan daha düşük vasıflar elde ettikleri görülmektedir. Göçmen öğrenci başarısı hakkındaki OECD'nin PISA (Uluslararası Öğrenci Değer Programı = Programme for International Student Assessment) çalışmaları, ülkede doğmayan öğrencilerin okur-yazarlık (alphabétisation) oranlarının yabancı asıllı olmayan nüfustan çok daha düşük olduğunu göstermektedir. Özellikle, göçmen ailelerin

²⁰ L. Okkerse ve A. Termote, Statistische Studiën nr 111: Hoe Vreemd is Vreemd op de Arbeidsmarkt / Etudes Statistiques n° 111: Singularité des Etrangers sur le Marché de l'Emploi, Bruxelles: Nationaal Instituut Voor de Statistiek / Institut National de la Statistique, 2004.

²¹ ENAR, Rapport Alternatif: La Situation du Racisme en Belgique vu par les Associations, Juin 2003. www.enar-eu.org/fr/national/belgium/Report%20Belgium%202002%20FR.pdf. (05.01.2007).

²² EUMC Raporu için bak. Les Musulmans au Sein de l'Union Européenne: Discrimination et Islamophobie, 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/muslim/EUMC-highlights-FR.pdf>. (18.01.2007). ECRI Raporu için bak. Troisième Rapport Sur la Belgique, 2003. http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp. (15.01.2007).

eğitim ve sosyo-ekonomik statüsünün nispeten düşük olduğu ülkelerde, göçmen kökenli olan öğrencilerle diğerleri arasındaki başarı farkları daha fazla olma eğilimindedir.²³

ENAR'a (Avrupa Irkçılık Karşıtı Ağ) göre, kuruluşlara yapılan şikâyetlerde yabancı asıllı olduğundan dolayı okula kaydedilmeyen öğrencilerin sayısı çok fazladır. Öğretmenlerin öğrencilere ve öğrencilerin öğretmenlere karşı ayrımcı eylem veya sözleri, öğrenimin her derecesinde görülmektedir.²⁴

Eğitim, iş ve barınma alanlarında çok ve sık rastladığımız ayrımcılıkların yanında, ENAR raporu diğer alanlara da dikkat çekmekte ve şunları kaydetmektedir:

Güvenlik güçleri: Sıkça rastlanan işlemler arasında tutanak tutmamak (refus d'acter les plaintes), usulsüz kimlik kontrolü yapmak, onur kırıcı konuşmalar, saldırgan bir tonla hitap etmek vs.. gelmektedir. Örneğin, 2002 yılında MRAX'a, Brüksel-Midi tren garında Eurostar trenine binerken ve Zaventem Havaalanında yapılan pasaport kontrolüyle ilgili gelen üç şikâyet belirtmektedir. ENAR raporundaki şu örnek, durumun vahimliğini ortaya koymaktadır: Bay "D" çiçek almak için pazara gider ve satıcı ile şaka tonunda pazarlığa başlar. Bu arada bir polis araya girer ve Bay "D"ye "defolup gitmesini" söyler. Biraz ilerde Bay "D" sebze almak için başka satıcıya doğru yönelir ve tekrar aynı polisle ve bir meslektaşısı ile karşılaşır. Polisler defolup gitmesi gerektiğini tekrar hatırlatıp ve Bay "D"yi kelepçeleyerek bir kamyonetin arkasında ırkçı deyimlerle saldıırırlar ve döverler. Daha sonra Bay "D" polis merkezine götürölüp gözdağı verilir ve dinlenilmeden merkezden atılır.²⁵ MRAX'ın ele aldığı diğer bir olay da şudur: 25 Haziran 2005 sabahı saat 5.30'ta eğlenceden dönen (biri Afrikalı diğer ikisi Arap asıllı) üç arkadaş evlerine dönerken şehir merkezinde bulunan La Bourse meydanında ayrılmadan önce biraz sohbet ederler. Devriye gezen polis ekibi yanlarında durur ve kimlik kontrolü yaparak sorguya çeker. İki arkadaş polis memurlarının görevlerini yapmak zorunda olduklarını anlayışla karşılarlar. Fakat içlerinden bir tanesi bu ayrımcı duruma isyan eder ve niçin bu meydanda bulunan diğer kişilerin de kendileri gibi aynı müdahaleye maruz kalmadıklarını sorar. Bu durum polislerin pek hoşuna gitmez ve o şahsı yere yatırıp ellerini kelepçeleyerek döverler. Götürdükleri polis merkezinde tekrar döverler ve saatler boyu hücrede

²³ EUMC raporu : Les Musulmans au Sein de l'Union Européenne: Discrimination et Islamophobie, 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/muslim/EUMC-highlights-FR.pdf>. (18.01.2007).

²⁴ Kadın Evi Derneđi (L'ASBL "Maison des Femmes", Rue de Fierlant, n° 2 - 1190 Bruxelles). Geniş bilgi için bak. www.enareu.org/fr/national/belgium/Report%20Belgium%202002%20FR.pdf. (05.01.2007).

²⁵ Bu konuyla ilgili bak.: http://www.amnestyinternational.be/doc/article.php?id_article=5551. (17.01.2007).

tutarlar. Arkasından da kişi isyan nedeniyle savcılığa sevk edilir. Kaderin cilvesine bakın ki, bu şahıs MRAX'ın müdür yardımcısıdır.²⁶

d. Komşuluk ilişkileri: Yabancılar, komşuluk ilişkileri çerçevesinde ırkçı ve yabancı düşmanlığına dayanan sözlü tacizlere uğramaktadır.

e. Basın Yayın: Basında nefret ve kin uyandıran konuşma ve yazılara ve özellikle İslamofobik deyimlere rastlanmaktadır. Ayrıca, 11 Eylül saldırılarından sonra bir kısım basında Müslümanlık ile terörizm arasında ilişki kurulmaktadır.²⁷

Burada şu soruları sormak gerekmektedir: Müslümanlara karşı uygulanan ve ayrımcılığa vurgu yapan tutumlar, İslamofobiye dayandırılabilir mi? İslamofobi teriminin anlamı nedir? Hangi eylem hangi sözler İslamofobi kategorisine girer? Belçika'da İslamofobi eylemlere sıkça rastlanıyor mu? Bir sonraki bölümde örnek vererek bu tip sorulara cevap bulmaya çalışılacaktır.

Belçika Bağlamında İslamofobi

Belçika'da İslam'a ve Müslümanlara karşı duyulan kuşku ve güvensizlik, 1980 yılından itibaren giderek şiddetlenmiştir. Bunun gerisinde yatan ana etken, Belçikalıların işçi olarak gelen Türk ve Faslı göçmenlerin kalıcı olarak Belçika'ya yerleşmeleridir. Bunun yanında Müslümanların çoğunun İslam'ın gereklerini yerine getiren bir toplum olduğunun farkına varmalarındır. Önceleri kendi ülkelerine dönecekleri ve Belçika'da geçici olarak buldukları gerekçesiyle o zamana kadar gizli tutulan İslamofobi, 1980 yılından itibaren daha da belirgin bir hâl almıştır. O zaman çoğu Belçikalı, Müslümanlara ve İslam'a karşı duydukları korku, endişe ve hoşgörüsüzlükten dolayı, Müslümanları "entegrist" olarak tanımlamaktan çekinmemişlerdir.²⁸ Bundan dolayı Müslümanlar, terörizmi desteklemediklerini açıklayarak kendilerine karşı uygulanan baskıları kırmaya çalışmışlardır.²⁹

Manço ve Kanmaz'a göre, 11 Eylül'de ikiz kulelere saldırılardan sonraki süreç, birçok ülkeye kıyasla Belçika'da genel anlamda fazla bir gerginliği ve şiddeti beraberinde getirmeyip, daha sakin, daha soğukkanlı bir ortam yaratmıştır. Bununla birlikte 11 Eylül saldırılarından

²⁶ http://www.mrax.be/article.php?id_article=168&var. (23.01.2007).

²⁷ ENAR, Rapport Alternatif: La Situation du Racisme en Belgique vu par les Associations, Juin 2003. www.enar-eu.org/fr/national/belgium/Report%20Belgium%202002%20FR.pdf. (05.01.2007).

²⁸ Ural Manço ve Meryem Kanmaz, "Belgique: Intégration des Musulmans et Reconnaissance du Culte Islamique: Un Essai de Bilan", Reconnaissance et Discrimination. Présence de l' Islam en Europe Occidentale et en Amérique du Nord, l'Harmattan, 2004 Paris, s.109-110.

²⁹ IHF (International Helsinki Federation for Human Rights): "Intolerance and Discrimination Against Muslims in the EU: Developments since September 11", Mars 2005. http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4029. (12.01.2007).

sonra İslamofobi diye adlandırabileceğimiz pek çok olay meydana gelmiştir. Bunların arasında İslamofobi belirtisi taşıyan 4 cinayetten bahsedilebilir.³⁰

ECRI'ye göre, 11 Eylül saldırılarından sonra Belçika'da (şahıslara yapılan hakaret ve saldırılar, mülkiyetlere verilen zararlar, cinayetler vb.) İslamofobi olaylarında bir artış görülmektedir.³¹ CPEC'den (Centre pour l'Égalité des Chances) 2002 yılında yapılan bir basın açıklamasında 11 Eylül saldırılarından itibaren şikâyetlerde gözle görülen bir artış ve konuşmalarda da sertleşme olduğu belirtilmiştir. Müslüman toplumuna karşı yapılan saldırıların yanında, şahıslar günden güne artan İslam'a karşı duydukları nefreti de açıkça belirtmekten çekinmemektedirler.³²

Yukarıda belirttiğimiz gibi ECRI raporunda, İslamofobi kategorisine girebilecek şu eylemler sıralanmıştır: (Müslümanları ve Arap asıllıları hedef alan yayınlar gibi) özele yapılan her tür tecavüzler, kamusal alanda yapılan yazılı veya sözlü saldırılar, bazen ölümlerle sonuçlanabilecek fiziksel saldırılar. Dinî motifli olaylar hakkındaki veriler sınırlı olsa da Müslümanların sözlü tehditlerden fiziksel saldırılara kadar değişen İslamofobi eylemlerine maruz kaldıkları bilinmektedir.³³ Belçika toplumunda meydana gelmiş bu tip olaylardan şunları örnek verebiliriz:

1. Mayıs 2002'de Brüksel'in Schaerbeek semtinde Fas asıllı Müslüman bir çift komşuları tarafından öldürülmüştür.

2. Kasım 2002'de Anvers Borgerhout'ta 27 yaşındaki Faslı İslam din dersi öğretmeni ailesine iftar için geldiği bir sırada komşuları tarafından katledilmiştir.³⁴ Bu olayın akabinde, yüzlerce genç durumu protesto etmek için sokağa dökülüp güvenlik güçleri ile çatışmıştır.³⁵

³⁰ Ural Manço ve Meryem Kanmaz, "Belgique : Intégration des Musulmans et Reconnaissance du Culte Islamique: Un Essai de Bilan", Reconnaissance et Discrimination. Présence de l'Islam en Europe Occidentale et en Amérique du Nord, l'Harmattan, 2004 Paris, s.109-110.

³¹ ECRI, Troisième Rapport Sur la Belgique, 2003. http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp. (15.01.2007). Bak. E. Brobosia ve I. Rorive, "Les Nouvelles Lois Discriminatoires : Quelles Avancées pour la Belgique en Matière de Lutte Contre le Racisme", Institut d'études Européennes et Centre de Droit Comparé (Université Libre De Bruxelles). www.ulb.ac.be/is/III.83.106.pdf. (11.01.2007). IHF (International Helsinki Federation for Human Rights): "Intolerance and Discrimination Against Muslims in the EU: Developments since September 11", Mars 2005. http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4029. (12.01.2007).

³² V. Georgi, "Feasibility Study: Religious Bigotry and Tolerance in Europe", Network in European Foundations, Berlin, Mai 2005. <http://www.nefic.org/pdf/Feasibility%20Study%20on%20Religious%20Tolerance%20and%20Bigotry%20in%20Europe%20-%20Dr%20Viola%20Georgi.pdf>. (10.01.2007).

³³ EUMC Raporu: Les Musulmans au Sein de l'Union Européenne : Discrimination et Islamophobie, 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/muslim/EUMC-highlights-FR.pdf>. (18.01.2007).

³⁴ ECRI, Troisième Rapport Sur la Belgique, 2003. http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp. (15.01.2007).

³⁵ IHF (International Helsinki Federation for Human Rights): "Intolerance and Discrimination Against Muslims in the EU : Developments Since September 11", Mars 2005. http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4029. (12.01.2007).

3. Belçika günlük gazetelerinden Belga'nın haberine göre 2004 yılında meçhul şahıslar Beringen Camii'ne patlayıcı maddelerle saldırıda bulunmuşlardır. Camide maddî hasar oluşurken, Hasselt Savcılığı yaptığı açıklamada saldırıyı gerçekleştiren kişilerin Hollanda'da öldürülen Théo Van Gogh olayından etkilenmiş olabileceklerini söylemiştir.³⁶

4. MRAX'ın web sitesinde yayımladığı “Okul ve Bürodan Sonra Şimdi Sıra CPAS'te” başlıklı makalesinde başörtüsünden dolayı maddî yardım isteği reddedilen bir hanımın örneği verilmektedir.³⁷ 11 Ekim 2006 tarihinde Farah El-H. gönderilen görüşme davetiyesinden dolayı, “Wavre Centre Public d'Action Sociale”e (CPAS) gelir. Merkez'in özel komitesi tarafından dinlenilip maddî yardım yapılıp yapılamayacağına karar verilecektir. Yalnız CPAS'in başkanı tarafından yönetilen komite, bu hanımı başörtülü olduğu için dinlemeyi reddeder. Bayan Farah mahkemeye başvurur ve bundan haberdar olan MRAX, bu durumu CPAS başkanına bir mektup göndererek protesto eder. Ayrıca MRAX, “devletin tarafsız olması” ilkesi doğrultusunda, Müslüman kadınların başörtülerinden dolayı (iş, okul, adalet sarayı, halka açık Federal Meclis mahkeme ve CPAS gibi) birçok mekândan atılmalarını kınar.³⁸ Bu arada, MRAX'ın 14 Kasım 2006 tarihli yaptığı basın açıklamasında, CPAS başkanının hatasından döndüğünü ve bundan sonra başörtüsü dâhil bütün dinî simgelerin (signes) artık serbest olduğunu belirtir.

5. Père Samuel Olayı: Montignies-sur-Sambre'daki Saint-Antoine-de-Padoue Kilisesi görevlilerinden, Türkiye asıllı Süryani ve gerçek adı Charles-Clément Boniface Özdemir olan Père Samuel hakkında İslamofobi ve ırkçılığa teşvik etmekten suç duyurusunda bulunuldu. 4 yıl önce CPEC, ırkçılık ve yabancı düşmanlığını mahkûm eden “Moreaux Yasası”na dayanarak bu şahıs hakkında şikâyette bulunmuştu. Nitekim Père Samuel çıktığı televizyon programlarında, verdiği demeçlerde ve mahkeme duruşmalarında açıkça İslam'ı ve Müslümanları hedef alan açıklamalar yapmıştır.³⁹ Bu açıklamalarından “Camiler nükleer santrallerden daha da tehlikelidir.”, “...Çocuklarınızın İslam'ın kölesi olmasını istemiyorum...”, “Doğacak her Müslüman Avrupa için birer bombadır.” sözleri için yargı önünde hesap vermek zorunda kalmıştır.⁴⁰

6. Naima Amzil Olayı: Flaman bölgesinde bulunan Remmery şirketinin sahibi Rik Van Nieuwenhuysse, işyerinde başörtülü bir bayan çalıştırdığı için uzun süredir ölüm tehditleri

Bak. http://old.rtbf.be/rtbf_2000/bin/view_something.cgi?id=0105083_article. (15.01.2007).

³⁶ <http://minorites.org/article.php?IDA=4445> (18.01.2007).

³⁷ http://www.mrax.be/article.php?id_article=439&var (14.01.2007).

³⁸ http://www.mrax.be/article.php?id_article=433&var (14.01.2007).

³⁹ Le Soir, 16-17 Şubat 2002.

⁴⁰ http://www.lalibre.be/article.phtml?id=10&subid=90&art_id=276323 (22.01.2007). Bak. Le Soir Magazine, 12 Nisan 2006.

almaktadır ve aynı tehditlere Bayan Naima Amzil de maruz kalmıştır. Yalnız, Bay Rik Van Nieuwenhuysse tehditlere meydan okuyarak Bayan Naima Amzil'a destek olmuştur. “Vlaams Belang”ın (eski adı Flaman Bloku olan ırkçı parti) güçlü olduğu bir bölgede gerçekleşen bu dayanışma ve direnme örneği, Kral II. Albert de dâhil olmak üzere tüm politikacılar tarafından takdirle karşılanmıştır.⁴¹

24 Kasım 2004 tarihinde Remmery şirketine gelen ilk tehdit mektubunda, eğer Bayan Naima Amzil işinin başındayken başörtüsünü çıkartmazsa, şirket sahibinin ve ailesinin hayatlarının tehlikede olacağı belirtilmektedir. İş sahibinin tüm desteğine rağmen, Bayan Amzil işyerinde başörtüsünü çıkartır. Fakat bunu yetersiz gören felaket tellalları daha sonra bayanın işten atılmasını talep etmişlerdir.⁴² Sonuncu ve yedinci tehdit mektuba iki tane silah mermisinin eklenmesinden sonra Bayan Amzil dayanamayıp: “Benim yüzümden korkunç şeylerin meydana gelmesini istemem” diyerek patronuna istifasını sunmuştur. Öte yandan, Amzil'in patronu istifasını kabul etmeyip işçisinin bir süre izinli olduğunu ve en kısa zamanda işinin başına geri döneceğini açıklamıştır.⁴³

Bu cesaretli davranış, ırkçılıkla mücadele eden kuruluşlardan politikacılara kadar her kesimden çok destek görmüştür. Başbakan Guy Verhofstadt, bu durum karşısında şok olduğunu ve acilen adaletin yerini bulması gerektiğini açıklamıştır. Dahası başbakan bu olayın tüm ülkeye yayılmasından endişe ettiğini ifade etmiştir. CPEC'den sorumlu bakan (Sosyalist Partiden) Christian Dupont ise Bayan Amzil'i istifaya iten şartların çok üzüntü verici olduğunu, bu tür tehditlerin demokratik yollardan cezalandırılması gerektiğini belirtmiştir. Joëlle Milquet CDH Partisi Başkanı ve Adalet Bakanı Laurette Onkelinx'e Amzil/Remmery konusuyla ilgili soru önergesi vereceğini ve demokratik bir ülke olan Belçika'da bir çalışanın başörtülü olmasından dolayı tehdit alıp istifaya mecbur bırakılmasının kabul edilemez ve insanlık dışı olduğunu açıklamıştır.⁴⁴

Birçok kuruluş gibi, MRAX da Naima Amzil'i istifaya getiren olayları kınamış, patron ve işçisine destek verip bu duruma sadece öfke duyarak tepki vermenin yetersiz olduğunu açıklamıştır. İslamofobiyi kınamanın, sadece ölüm tehditleri için geçerli olamayacağını, bir vatandaşı sırf Müslüman diye işinden, okulundan uzaklaştırma ve konut konularında dışlamanın da bir İslamofobi eylemi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca MRAX, yetkililerden “neyi kınadıkları” ve “sorunun köküne inmenin” ne anlama geldiğini açıkça belirtmelerini

⁴¹ Le Figaro, 5 Mart 2005. <http://www.lefigaro.fr/cgi/edition/genimprime?cle=20050305.FIG0047> (17.01.2007).

⁴² La Libre Belgique, 03/03/2005.

⁴³ Le Figaro, 5 Mart 2005. <http://www.lefigaro.fr/cgi/edition/genimprime?cle=20050305.FIG0047> (17.01.2007).

⁴⁴ Le Soir, 3 Mart 2005. <http://www.minorites.org/article.php?IDA=7206> (17.01.2007).

istemiştir.⁴⁵ Böyle bir olayın aşırı sağcı ve ırkçı bir parti olan Vlaams Belang'ın seçimlerden galip çıktığı bir bölgede meydana gelmesi biraz düşündürücü olsa gerektir.

Anti-İslamist Bir Oluşum: Vlaams Belang (Flaman Çıkarı)

Vlaams Blok Partisi, 1978 yılında milliyetçi Flaman partisi Volksunie'nin sağcı unsurlardan oluşmuş ve daha sonra Fransız politikacı Jean-Marie Le Pen'nin Milliyetçi Cephe'sini (Front National) model almıştır.⁴⁶ 1992 yılında başkanı Filip Dewinter, göç olayını gündemine almış ve buna karşı değişik çözümler sunmuştur. Yalnız bu çözümler, Avrupalı olmayan ve özellikle Müslümanlara yönelik olarak düşünülmüştür. Bu partinin oyları başlangıçta yüzde 2 iken, daha sonra yüzde 15'lere ulaşmış ve nihayet 2004 seçimlerinde yüzde 24 oranında oy almayı başarmıştır. Parti, Flaman bölgesinin ikinci partisi, Anvers gibi bazı Flaman şehirlerinde birinci, Brüksel'de ise ilk sırada yer almaktadır. Bu yükselişin nedeni, Vlaams Belang'ın milliyetçilik yanında Müslüman göçmenler karşısında geliştirdiği İslamofobik tutumudur. Bu İslam karşıtı söylemde Flamanlar, göç sorunu hakkındaki fikirlerine iyi birer cevap bulmaktadırlar. Artık Vlaams Belang, İslamofobik diye adlandırabileceğimiz bir parti hâline gelmiştir denilebilir.⁴⁷

Başlarda Vlaams Blok, İslam'a karşı sadece eleştirilerle yetinirken, 1989'dan itibaren İslam dininin resmen tanınmasını sona erdirmek için kanun teklifinde bile bulunmuştur. Bu konuda şöyle bir gerekçe sunmaktadır: "Avrupa, İslam'ın köleliğinden 300 yıl önce kurtulmayı başardığı hâlde, şimdi İslam dinini tanımak saflık ve şuursuzluktur! Bu aşırı saflığın altında İslam'ı, esaslarını ve geçmişini iyi bilmemek yatmaktadır."⁴⁸ Vlaams Blok'un İslam hakkındaki düşüncelerini şu cümle ile özetlemek mümkündür: "Önümüzde iki toplum seçeneği vardır, Avrupa toplumu ve Müslüman toplumu."⁴⁹ Dahası Filip Dewinter, kendisinin ne ırkçı ne de yabancı düşmanı olduğunu, sadece ve sadece İslamofobik olduğunu açıkça belirtmiştir.⁵⁰

⁴⁵ http://www.mrax.be/article.php3?id_article=60&var (14.01.2007). http://www.mrax.be/article.php3?id_article=61&var (14.01.2007).

⁴⁶ 2 Ekim 1977'de, Vlaams Nationale Partij (VNP) Karel Dillen tarafından kurulmuş olup, daha sonra Vlaams Blok adını almıştır. Bu partinin ana ilkesi, Avrupalı olmayan göçmen işçileri geldikleri ülkelere tekrar göndermektir. 1 Ekim 2000 yılında, Centrum voor Racismebestrijding ve la Liga voor Mensenrechten'nin bu partinin ırkçı tutumlarından dolayı suç duyurusunda bulunmasıyla başlayan sürecin sonunda, Vlaams Blok ad değiştirip politik hayatını 14 Kasım 2004 tarihinden bu yana Vlaams Belang olarak sürdürmektedir. <http://www.blokwatch.be/content/view/91/127/lang,fr/> (14.01.2007).

⁴⁷ Geniş bilgi için bak. B. Ceuppens, "Le Vlaams Blok et le Flamand Naturel", http://www.cairn.be/redirect.php?SCRIPT=/load_pdf.php&ID_REVUE=CR11&ID_NUMPUBLIE=CR11_010&ID_ARTICLE=CR11_010_0143. (19.01.2007).

⁴⁸ H. Gijssels, Le Vlaams Blok, Ed. Lun Pire, Bruxelles 1993, s.146-147.

⁴⁹ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.18, Décembre 2002, s.1.

⁵⁰ http://www.mrax.be/article.php3?id_article=281&var. (20.01.2007).

Vlaams Blok (VB), söylemlerinde ve ele aldığı her konuda İslam'a atıfta bulunmaktadır. VB, hiç bir zaman ırkların eşitliğini açıkça belirtmemiştir. Farklılığı ve çoğulculuğu savunsalar da yabancıları farklılıklarından dolayı eleştirilmektedirler.⁵¹ Bu yüzden “Ülkelerine gelen yabancıların ve özellikle Müslümanların uyumları dinlerinden dolayı kesinlikle mümkün olamaz ve onlarla birlikte yaşamak imkânsızdır.” fikrini savunmaktadırlar.⁵²

VB, bu ırkçılığı haklı çıkarmak için de yerli halkı (autochtone), “kurban” olarak gösterip onlara karşı yapılan ayrımcılıktan şöyle bahsetmektedir: “Bizim yetkililer sanki vatandaşlarımızın rahatlığından çok yabancıların (burada Müslümanların) rahatını düşünmektedir. Örneğin devlet, iş konusunda Kuzey Afrikalı Müslüman gençlere, Belçikalı gençlerden daha çok ayrıcalık tanımaktadır.”⁵³ VB, CPAS'in verdiği yardım parası, sigorta ve işsizlik parasını helal sayarak Müslümanların kısa yoldan, fazla sıkıntı çekmeden devletin parasıyla zengin oldukları imajını vermektedir.⁵⁴

VB'a göre, suçların var olmasının tek sorumlusu yabancıdır. Bunlar, suç işleyerek ve ceza almamak için bütün şartları yaratarak (saldırıya uğrayanlar misillemeden korkup şikâyet etmedikleri için) korku yaymakta, terör estirmektedirler.⁵⁵ Suç işleyen yabancı gençler hakkındaki VB'un görüşleri gerçekten düşündürücüdür. VB, bu gençlerin memleketlerine geri gönderilip, akılları başlarına gelesiyeye kadar çölde bırakılmalarını ve bir bardak su için üç kilometre koşturulmalarını önermiştir.⁵⁶

VB'un dergisi olan Vérités Bruxelloises, her sayısında vuku bulmuş hırsızlık, saldırı gibi değişik olaylara yer vermekte ve bu yazılarda suçluların da genelde Müslüman ismini taşımasına dikkat çekmektedir. Dahası, dergide bulmacalara yer verilmekte ve bazı kelimeler için şüpheli ve Müslümanları ima eden tanımlar yapılmaktadır. Örneğin: 1. Hırsızlarda baba: Ali, 2. İslamlaştırılmış belediye: Schaerbeek, 3. Belçika Devleti tarafından kazançları karşılanan İslam bakanları: Ulema, 4. Sadece İslam için kutsal olan: Cihad, 5. Filistin geleneği: Katletmek, 6. En saçma din: İslam, 7. İslamlaşma tehdidi altında olan ülke: Belçika.⁵⁷

⁵¹ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.7, Janvier 2002, s.8.

⁵² Şunu belirtelim ki, Vlaams Blok yetkilileri ırkçı tutumları cezalandıran 1981'de çıkan Moureaux yasası çerçevesinde herşeyin açıkça söylenemeyeceğinin farkındalar ve fikirlerini üstü kapalı da olsa belirtmektedirler. Nitekim “Moureaux yasası düşündüklerimizi olduğu gibi ifade etmeyi engelliyor.” demektedirler. Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.30, Décembre 2003, s.19.

⁵³ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.22, Avril 2003, s.11.

⁵⁴ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.29, Novembre 2003, s.14.

⁵⁵ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.20, Février 2003, s.3.

⁵⁶ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.6, Décembre 2006, s.3.

⁵⁷ B. Alves, Racisme et Islamophobie dans les Publications Francophones du Vlaams Blok à Bruxelles, Mémoire sous la direction de Anne Morelli, ULB, Bruxelles 2004, s.52-53.

Bir dini hor görmek veya önemsememenin en kolay yolu, o dinin varlığını inkâr etmektir. VB da, İslam'ın Hıristiyanlık veya Yahudilik gibi bir din olmadığını ve İslam'ın anlaşılmasının, onu din olarak kabul etmeye sebep olduğunu açıklamaktadır. İslamiyet'in, diğer tek Tanrıya inanan dinlerden birer unsur ve Muhammed'den önceki zamanlara ait efsanelerden alınarak oluşturulmuş, düzmece bir din olduğunu belirtmektedir.⁵⁸

VB, neredeyse, bütün yayınlarında, “gerici” , “kadınlara köle statüsü veren arkaik bir din”, “barbar olduğu kadar da ilkel” vb. ifadelerle İslamiyeti kötüleyen, tehlikeli gösteren unsurlara yer vermektedir. İslamiyet'in hafızasının ne kadar kuvvetli olduğu ve tek amacının Avrupa'yı tekrar ele geçirmek olduğunu açıklamaktadır.⁵⁹

İslam dininden korkma ve inkâr etme adına, VB, İslam'ı temsil eden bütün unsurları hedef almaktadır. Konuyla ilgili şu örnekleri verebiliriz:

Camiler: Belçika'da 383 caminin⁶⁰ bulunduğunu ve bunlardan 109'unun tanınmak için başvurduğunu ve bunların tanınması durumunda, imamların maaşlarının devlet tarafından verilecek olmasını eleştirmektedir. Kin ve dışlama mekânları olan camilerin hepsinin kapatılması ve sadece Brüksel'de bir tane bulunması gerektiğini açıklamaktadır. Hatta bu konuyla ilgili “SOS Camii” hattı bile oluşturmuştur.⁶¹

Ramazan ve Kurban Bayramları: Her yıl ramazan ayı hakkında yapılan yayınlarda, ramazandan dolayı trafik kazalarının çoğaldığı belirtilmektedir.⁶² Kurban bayramı geldiğinde de “barbarlık, katliam, kabul edilemez uygulama ve vahşilik” gibi terimler sıkça kasıtlı olarak kullanılmaktadır.⁶³

Mezarlık: Müslümanların ölülerini, dinlerinin gereklerine göre defnedilebilmeleri için mezarlık istekleri de VB tarafından eleştirilere maruz kalmıştır. “Bunlara göre, ölümden sonra bile Hıristiyan, Yahudi veya ateistlerle aynı mezarlıkları paylaşmak imkânsız olduğu hâlde, bu şartlarda canlılar nasıl bir arada yaşayabilirler?”⁶⁴

Uyum (entegrasyon) konusunda VB'un tutumu çok açıktır: “Ya uyum sağlayın ya da geri dönün!” Ancak VB söylemi daha yakından incelendiğinde, Müslümanların Belçika

⁵⁸ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.28, Octobre 2003, s.12.

⁵⁹ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.10, Avril 2002, s.2.

⁶⁰ 195 Flandre ve 109 Wallon bölgesinde, 87 ise Brüksel'de bulunmaktadır. EMB'ye göre, Belçika'da 110 tanesi Türk derneklerine ait olmak üzere toplam 320 cami bulunmakta, bunlardan 68 cami Bruksel'de, 90 cami Valon bölgesinde ve 162 cami Flaman bölgesindedir.

⁶¹ B. Alves, Racisme et Islamophobie dans les Publications Francophones du Vlaams Blok à Bruxelles, Mémoire sous la direction de Anne Morelli, ULB, Bruxelles 2004, s.57-58.

⁶² Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.29, Novembre, 2003, s.17.

⁶³ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.20, Février 2003, s.11.

⁶⁴ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.35, Mai 2004, s.14.

toplumuna uyum sağlamalarının imkânsız olduğu görülmektedir. Nedeni ise Belçika kültürünü sürekli olarak dışladıkları ve uyum için hiç bir zaman çaba sarf etmedikleri yönündedir.⁶⁵ Başörtüsüne karşı çıkmayı medeniyetlerinin hayatta kalması adına çok önemli bir mücadele olarak gören ve İslam'ın günlük hayatlarına el koymaması için bazı aşılması gereken sınırlar belirlemek gerektiğini söylemektedir.⁶⁶

Kısacası, VB söylemlerinde ve yayınlarında İslamofobik bir yaklaşımını açıkça sergilemektedir, hatta haykırmaktadır. Her alanda olduğu gibi, iş, sosyal hayat, vatandaşlık, güvenlik alanında da VB Müslümanlar hakkındaki sızlanmalarını sürdürmekte ve her fırsatta Müslümanları terörist gibi lanse etmekten çekinmemektedir.⁶⁷

Durum böyleyken, MRAX ve KIF KIF⁶⁸, VB'un başkanı olan Filip Dewinter hakkında halkı ırkçı kine teşvik etmekten Anvers savcılığına suç duyurusunda bulunmuşlardır. Filip Dewinter, 28 Ocak 2005 tarihinde Jewish Week'e Yahudileri Müslümanlara karşı kışkırtmak amacıyla İslamofobik demeçler verir. Yahudi vatandaşların Avrupa'nın İslamlaştırılmasına karşı mücadele vermeleri gerektiğini açıklamıştır. MRAX ve KIF KIF, her ne kadar her partinin ifade özgürlüğü bulunduğunu savunsalar da, Dewinter'in açıklamalarını haddini aşmış ve kırmızı çizgiyi geçmiş olarak tanımlamaktadır. Bu yüzden, Dewinter hakkında dava açıp milletvekili dokunulmazlığının kaldırılmasını istemişlerdir. Dewinter, "ben ırkçı değil sadece İslamofobik biriyim" diyerek, İslamofobi'nin bir ırkçılık olmadığı ve halkı İslam'a ve Müslümanlara karşı düşmanlıklarını açıkça ifade etmeye davet etmiştir. Dewinter, İslamofobi'yi Avrupa medeniyetinin Mağrib ülkelerinin insan ve kültür istilasına karşı meşru bir savunma hakkı olarak görmektedir. Bundan dolayı da Yahudileri İslam'a karşı direnmeye davet etmektedir.⁶⁹

Bununla birlikte, MRAX ve KIF KIF, VB'un resmî maddî yardımlarının kesilmesi için parlamenterlere çağrıda bulunmuştur. 17 Ocak 2006 tarihinde parlamenterlere bu yönde bir dosya hazırlanıp sunulmuş, 18 Mayıs 2006 tarihinde Danıştay'a partinin maddî yardımlarına

⁶⁵ B. Alves, Racisme et Islamophobie dans les Publications Francophones du Vlaams Blok à Bruxelles, Mémoire sous la direction de Anne Morelli, ULB, Bruxelles 2004, s.66.

⁶⁶ Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.31, Janvier 2004, s.17.

⁶⁷ B. Alves, Racisme et Islamophobie dans les Publications Francophones du Vlaams Blok à Bruxelles, mémoire sous la direction de Anne Morelli, ULB, Bruxelles 2004, s.101.

⁶⁸ KIF KIF : Kültürlerarası Flaman Topluluğu

⁶⁹ [http://www.mrax.be/article.php?id_article=281&var.\(21.01.2007\).](http://www.mrax.be/article.php?id_article=281&var.(21.01.2007).)

son vermesi için parlamenterler tarafından dilekçe verilmiştir. Ayrıca MRAX, bu olayın peşini bırakmayacağını ve davanın takipçisi olacağını belirtmiştir.⁷⁰

ECRI raporunda Belçika’da politikadaki ırkçı ve yabancı düşmanlığı tutumlardan, ırkçı ve yabancı düşmanlığı propagandası yapan politik partilerin günden güne artan başarılarından rahatsız olduğunu açıklamıştır. Bu sebeptendir ki, VB’un ülkede gerginliği tırmandıracak milliyetçi ve ırkçı propagandasından fazlasıyla endişe duymakta olduğunu belirtmektedir.⁷¹

Çözüm Önerileri

Her şeyden önce Müslümanlara karşı çeşitli saldırıların artmasının nedeni, “bilgisizlik” tir; yani sorunun merkezinde bilgi yetersizliği bulunmaktadır. EUMC, medyanın sosyal duruş ve davranış oluşumunda çok büyük rol oynadığını ve İslamofobiye ne kadar katkıda bulduklarını belirtmektedir.⁷² Medya, İslam’dan çok az bahsetmekte ve bahsettiğinde de genelde şiddet bağlamında haber vermektedir. MRAX’da çalışan bir gazeteci Luc Malghem, insanları doğru şekilde bilgilendirmenin İslamofobi’yle etkin mücadele etmenin en iyi yöntem olduğunu belirtmiştir. Nouria Ouali’ye⁷³ göre de bilgisizlik bugün toplumların felaketi hâline gelmiştir ve eğer bazıları İslam’dan korkuyorsa bunun nedeni İslam’ın ne içeriğini ne de uygulamalarını bilmemeleri ve sunulanlardan fazlasını araştırmamalarıdır. Basında yansıtılan İslam imajı, çoğunlukla eksik olup İslam, genelde saldırılar, savaş ve isyanlarla beraber anılmaktadır⁷⁴.

Öte yandan, İslam’la terörizmi bağdaştırmak İslam dininin imajını olumsuz şekilde etkilemekte ve bu durumda İslamofobik tutumları artırmaktadır.⁷⁵ EMB başkanı Coşkun Beyazgül’e göre, İslam ve terörizmi bir arada anmak, Müslümanlara karşı güvensizlik duygusunu artırmaktadır. En önemlisi insanlar, “İslam” ve “Müslüman” kelimelerini duydular mı, derhal 11 Eylül saldırısı ve benzerleriyle özdeşleştirmektedirler. Belçikalıları İslam hakkında bilgilendirme adına EMB birçok faaliyetlerde bulunmuştur. Bunların arasında dinler ve kültürler arası diyalog bulunmaktadır.⁷⁶

⁷⁰ http://www.mrax.be/article.php3?id_article=324&var (21.01.2007).

⁷¹ ECRI, Troisième Rapport Sur la Belgique, 2003. http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp (15.01.2007).

⁷² EUMC Raporu için bak. Les Musulmans au Sein de l’Union Européenne: Discrimination et Islamophobie, 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/muslim/EUMC-highlights-FR.pdf> (18.01.2007).

⁷³ Université Libre de Bruxelles’de öğretim üyesi.

⁷⁴ <http://www.ihecs.be/regards/islamophobie.htm> (20.01.2007).

⁷⁵ EMB, 2 Şubat 2006 tarihli basın açıklamasında karikatür olaylarında İslamofobi olarak tanımlayarak suçluları kınadıklarını belirtmektedirler. <http://www.yenoo.be/modules/news/article.php?storyid=109> (23.01.2007).

⁷⁶ <http://www.ihecs.be/regards/islamophobie.htm> ve http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp (20.01.2007).

Göç olayı, Belçika'nın demografik bileşimini fazlasıyla değiştirmiş olup farklı dinî, felsefî ve ideolojik akımlar gözlenmektedir. Bu gerçeği göz ardı etmeyen Belçikalı devlet yetkilileri, değişik sorunları ele alabilecek kültürler arası diyalogu geliştirmişlerdir. ECRI tavsiye raporunda, sosyal aktörler, farklı cemaatlerin temsilcileri, sivil toplum kuruluşları vs. arasında diyalogun artırılmasının önemine dikkat çekmiştir.⁷⁷ 23 Şubat 2004 tarihinde resmen faaliyete geçen bu kültürler arası diyalog, şu 4 ana tema üzerinde durmaktadır:

1. Eşitlik, ayrımcılığa karşı tarafsızlık ilkesi,
2. "Öteki" korkusuna karşı vatandaşlığı çözüm olarak sunmak,
3. Özgürleştirme adına kadın ve erkek eşitliği,
4. Demokratik ve çoğulcu toplumda bir din mensubu olmanın yeri ve tanınması.⁷⁸

Dinler arası diyalogun önemine vurgu yapan Ekmelettin İhsanoğlu, Avrupa toplumlarında artmakta olan İslamofobiye karşı diyalogun geliştirilmesinin ne kadar lüzumlu olduğunu belirtmiştir.⁷⁹ EUMC de bu yönde bir açıklama yapıp, Belçika'da Müslümanlar ve Hıristiyanlar arasında gerçekleşen şu diyalog faaliyetlerine dikkat çekmektedir:

- Kilise Mültikültürel Birliktelik Topluluğu⁸⁰ tarafından gerçekleştirilen İslam ve Kur'an hakkında konferanslar.
- Müslümanları Geliştirme ve Özgürleştirme Organizasyonu'nun⁸¹ gerçekleştirdiği faaliyetler.
- Liège ve Brüksel bölgelerinde de aynı girişimlerde bulunmaktadır.
- Brüksel'de ise Kelime Merkezi'nin (Center al-Kalima) diyalog faaliyetleri öne çıkmaktadır.

Bütün bunların yanında, Müslümanlara iş, konut ve eğitim alanlarında eşitlik sağlayıp ayrımcılığı önleyen, Müslümanların uyumlarını (entegrasyonlarını) kolaylaştıracak politikalar geliştirilmesi konusunda EUMC ısrar etmektedir. ECRI ise, şiddete, kine, ırkçılığa, ayrımcılığa

⁷⁷ ECRI, Troisième Rapport Sur la Belgique, 2003. http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp (15.01.2007).

⁷⁸ EUMC Raporu için bak. Les Musulmans au Sein de l'Union Européenne: Discrimination et Islamophobie, 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/muslim/EUMC-highlights-FR.pdf>. (18.01.2007).

⁷⁹ <http://www.coe.int/NewsSearch/Default.asp?p=nwz&id=7142&lmLangue=2>. (20.01.2007).

⁸⁰ Kerkwerk Multikultureel Samenleven=Collectif d'Eglise pour la Cohabitation Multiculturelle.

⁸¹ Vereniging Voor Ontwikkeling en Emancipatie van Moslems=Association pour le Developpement et l'Emancipation des Musulmans.

ve özellikle ırksal ayrımcılığa karşı Belçikalı yetkililerden yasal uygulamaları titizlikle yerine getirmelerini istemiştir.

Ayrıca, EUMC Avrupa ülkelerindeki Müslümanların sosyal hayat şartlarını ve İslamofobi olaylarını belgelemenin çok kolay olmadığını ve bunun da üç nedeni olduğunu açıklamıştır:

1. İnsanları bu tür olayları bildirmeye teşvik edecek hiç bir şeyin bulunmaması,
2. İslamofobi olaylarını kaydedecek Avrupa devletlerinde hiç bir mekanizmanın bulunmaması,
3. Bu tür olaylara maruz kalanların polise güvenmemeleri.

Sonuç

Belçika'da İslam ve İslamofobi hakkında genel panorama çizmeye çalıştık. Her ne Müslümanlar, diğer yabancılar gibi, uzun zamandır Avrupa ve Belçika'da yaşıyorlarsa da onlar gibi aynı haklara henüz sahip değiller. Diğer Avrupa ülkelerinde mevcut olan durum Belçika içinde geçerli görünmektedir. Sosyal alanda dışlanma, iş, eğitim ve konut gibi konularda ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Müslümanların karşı karşıya kaldıkları bu ayrımcılıklar İslamofobi, ırkçı veya yabancı düşmanlığı olarak da adlandırılabilir. Nitekim bu unsurlar birbirlerine çok geçmiş durumdadır.

Öte yandan Müslümanlara karşı önyargılar gittikçe çoğalmaktadır. İslam'ın terörizmle birlikte anılması artık sıkça rastlanan bir durum olmuştur. Madrid ve Londra saldırılarından, hele 11 Eylül Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırısından sonra medyanın da katkılarıyla, Müslümanları birer terörist gibi görenlerin sayısı artmıştır. 11 Eylül saldırısından önce var olan İslamofobik tutumlar, bu saldırılardan sonra daha radikal bir hale gelmiştir. Bilindiği gibi, saldırıların Avrupa'da yaşayan Müslümanların üzerinde etkisi olumsuz olmuş ve Müslümanlara karşı tehdit, saldırı ve aşağılamaların sayısı artmıştır. İslamofobik tutumların ve anti-islamist propaganda yapan politik partilerin Avrupa'da ve Belçika'da oylarını artırması bütün çevreler tarafından kaygıyla karşılanmaktadır.

Her şeye rağmen verdiğimiz örnekler de göstermektedir ki, yetkililer ve değişik sivil toplum örgütleri, Müslümanlara karşı yapılan her türlü saldırıları kınamakta ve yasalar çerçevesinde suçlular hakkında suç duyurusunda bulunmaktadırlar. Avrupa ve Belçika'daki Müslümanlar hakkındaki önyargılar ve haksızlıklar ne derece artar veya azalır, bunu zaman gösterecektir.

KISALTMALAR

ALARM: Action Pour le Logement Accessible aux Réfugiés à Molenbeek : Molenbeek Mültecileri İçin Evsizlikle Mücadele Hareketi

CECLR: Centre des Egalités des Chances et la Lutte Contre le Racisme : Irkçılıkla Mücadele ve Fırsat Eşitliği Merkezi

CPAS: Centre Public d'Action Sociale : Halk Sosyal Hareket Merkezi

ECRI: Commission Européenne Contre le Racisme et l'Intolérance auprès du Conseil de l'Europe : Avrupa Konseyi, Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu

EMB: L'Exécutif des Musulmans de Belgique : Belçika Müslümanları Temsil – Yürütme- Kurumu

ENAR: European Network Against Racism= Réseau Européen contre le Racisme : Avrupa Irkçılık Karşısı Ağ

EUMC: European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia : Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Merkezi

KIF KIF: Association Interculturelle Flamande : Kültürlerarası Flaman Topluluğu

MRAX: Mouvement Contre le Racisme, l'Antisémitisme et la Xénophobie : Irkçılık, Yahudi ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Hareketi

VB: Vlaams Blok/Belang

KAYNAKLAR

Alves, B., Racisme et Islamophobie dans les Publications Francophones du Vlaams Blok à Bruxelles, Mémoire sous la direction de Anne Morelli, ULB, Bruxelles 2004.

Bousetta, H. ve Maréchal, B., “L’Islam et les Musulmans en Belgique: Enjeux Locaux et Cadres de Réflexion Globaux”, Fondation Roi Baudouin, Programme Société Civile. www.kbs-frb.be/files/db/fr/PUB_1414_Islam_et_musulmans_en_Belgique.pdf. (20.01.2007).

Brébant, E., “État de la Formation des Enseignants de Religion Islamique dans l’Enseignement Officiel en Communauté Française”, Centre Interdisciplinaire d’Etude des Religions et de la Laïcité Université Libre de Bruxelles. http://www.kbsfrb.be/files/db/FR/RapportCIERL_FRB_Final.pdf. (21.01.2007).

Bribosia, E. ve Rorive, I., “Executive Summary Discrimination on the Grounds of Religion or Belief : Belgium, 17 June 2004”, Institut d’Etudes Européennes et Centre de Droit Comparé, Université Libre de Bruxelles. http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/aneval/religion_be.pdf (19.01.2007).

Brobosia, E. ve Rorive, I., “Les Nouvelles Lois Discriminatoires : Quelles Avancées Pour la Belgique en Matière de Lutte Contre le Racisme”, Institut d’études Européennes et Centre de Droit Comparé (Université Libre De Bruxelles). www.ulb.ac.be/is/III.83.106.pdf (11.01.2007).

Ceuppens, B., “Le Vlaams Blok et le Flamand naturel”, http://www.cairn.be/redirect.php?SCRIPT=/load_pdf.php&ID_REVUE=CRII&ID_NUMPUBLIE=CRII_010&ID_ARTICLE=CRII_010_0143. (19.01.2007).

Communauté Française de Belgique, L’Enseignement en Chiffres, 1994-1995, Bruxelles.

ECRI, Troisième Rapport sur la Belgique, 2003. http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp. (15.01.2007).

ENAR, Rapport Alternatif: La Situation du Racisme en Belgique vu par les Associations, Juin 2003. www.enar-eu.org/fr/national/belgium/Report%20Belgium%202002%20FR.pdf (05.01.2007).

EUMC : Les Musulmans au Sein de l'Union Européenne : Discrimination et Islamophobie, 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/muslim/EUMC-highlights-FR.pdf> (18.01.2007).

Georgi, V., Feasibility Study: Religious Bigotry and Tolerance in Europe, Network in European Foundations, Mai 2005.

<http://www.nefic.org/pdf/Feasibility%20Study%20on%20Religious%20Tolerance%20and%20Bigotry%20in%20Europe%20-%20Dr%20Viola%20Georgi.pdf> . (10.01.2007).

Gijssels, H., Le Vlaams Blok, Ed. Lun Pire, Bruxelles 1993.

http://old.rtb.be/rtbf_2000/bin/view_something.cgi?id=0105083_article. (15.01.2007).

http://www.agenda-respect.be/fr/index_4_conf_presse_09-09-02.htm. (10.01.2007).

http://www.amnestyinternational.be/doc/article.php3?id_article=5551 (17.01.2007).

<http://www.blokwatch.be/content/view/91/127/lang,fr/> (14.01.2007).

<http://www.coe.int/NewsSearch/Default.asp?p=nwz&id=7142&lmLangue=2> (20.01.2007).

http://www.coe.int/t/f/droits_de_l'homme/ecri/1-ECRI/2-Pays-par-pays/Belgique/Belgique_CBC_3.asp (20.01.2007).

http://www.diversiteit.be/NR/rdonlyres/2AC3E757-2235-45A3-A3AE-6FDD65E790AC/0/03_rapportcentre.pdf (23.01.2007).

<http://www.enareu.org/fr/national/belgium/Report%20Belgium%202002%20FR.pdf>. (05.01.2007).

<http://www.ihecs.be/regards/islamophobie.htm> (20.01.2007).

http://www.lalibre.be/article.phtml?id=10&subid=90&art_id=276323 (22.01.2007).

Bak. Le Soir Magazine, 12 Nisan 2006.

http://www.mrax.be/article.php3?id_article=168&var (23.01.2007).

http://www.mrax.be/article.php3?id_article=281&var (20.01.2007).

http://www.mrax.be/article.php3?id_article=281&var (21.01.2007).

http://www.mrax.be/article.php3?id_article=324&var (21.01.2007).

http://www.mrax.be/article.php3?id_article=433&var (14.01.2007).

http://www.mrax.be/article.php3?id_article=439&var (14.01.2007).

http://www.mrax.be/article.php3?id_article=60&var(14.01.2007).

<http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/europe/belgiqueetat.htm> (22.01.2007).

<http://www.yenoo.be/modules/news/article.php?storyid=109> (23.01.2007).

IHF (International Helsinki Federation for Human Rights): “Intolerance and Discrimination against Muslims in the EU: Developments since September 11”, Mars 2005.

http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4029 (12.01.2007).

La Libre Belgique, 03/03/2005.

Le Figaro, 5 Mart 2005.

<http://www.lefigaro.fr/cgi/edition/genimprime?cle=20050305.FIG0047> (17.01.2007).

Le Soir, 16-17 Şubat 2002.

Le Soir, 3 Mart 2005. <http://www.minorites.org/article.php?IDA=7206> (17.01.2007).

Manço, Altay, Belçika'da Türklerin 40 Yılı, (1964-2004),

<http://www.flwi.ugent.be/cie/IRFAM/amanco8.htm> (08.04.2007)

Manço, U. ve Bouhoute, H., L’Islam, Vous Vonnaissez?, En collaboration avec EMB et du Ministère de l’Enseignement, Bruxelles 2003.

Manço, Ural ve Kanmaz, Meryem “Belgique : Intégration des Musulmans et Reconnaissance du Culte Islamique: Un Essai de Bilan”, Reconnaissance et Discrimination. Présence de l’Islam en Europe Occidentale et en Amérique du Nord, L’Harmattan, Paris 2004, ss.86-110.

Manço, Ural ve Kanmaz, Meryem, “Belgique : Intégration des Musulmans et Reconnaissance du Culte Islamique : Un Essai de Bilan”, Reconnaissance et Discrimination. Présence de l’Islam en Europe Occidentale et en Amérique du Nord, l’Harmattan, 2004 Paris, s.109-110.

Manço, Ural, “les Musulmans de Belgique et d’Europe”,
<http://www.medeainstitute.org/index.html?page=&lang=&doc=1122> (15.01.2007).

Okkerse, L. ve Termote, A., (2004) Statistische Studiën nr 111: Hoe Vreemd is Vreemd op de Arbeidsmarkt / Etudes Statistiques n° 111: Singularité des Etrangers sur le Marché de l'Emploi, Bruxelles: Nationaal Instituut voor de Statistiek / Institut National de la Statistique.

Sägesser, C. ve De Coorebyter, V., “Cultes et Laïcité en Belgique”, Dossier du CRISP, Bruxelles, Février 2000, s.15.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.10, Avril 2002, s.2.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.18, Décembre 2002, s.1.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des amis du Vlaams Blok, n.20, Février 2003, s.3.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.20, Février 2003, s.11.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.22, Avril 2003, s.11.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.28, Octobre 2003, s.12.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.29, Novembre 2003, s.14.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.29, Novembre, 2003, s.17.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.30, Décembre 2003, s.19.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.31, Janvier 2004, s.17.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.35, Mai 2004, s.14.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.6, Décembre 2006, s.3.

Vérités Bruxelloises, Le Journal des Amis du Vlaams Blok, n.7, Janvier 2002, s.8.

ISLAMOFOBIA IN BELGIUM

The meaning of Islamofobia is afraid of Islam. Its meaning of term is reserve and afraid of Islam and Muslims. This term has used recent days especially after September 11 attack this term has get use to agenda time and time again.

In this article, first, the history of Islam and Muslims in Belgium is mentioned and then opinion and perspective of Belgian authors, intellectuals, journalists and politicians to Islam and Muslims are explained. In this context, the aggressions having a tendency to Islamofobia are given examples in this country.

There is no different between Belgium and the other European Countries perspectives to Islam and Muslims. The first reason to fear Islam and Muslims are ignorance about Islam. They don't know Muslims and Islam enough. Next to exclude to Islam and Muslims there are indulgent and candid people. The Belgian Government grapple with get down to racialism and Islamofobia.